

TREND- RAPPORT

BURGER- PARTICIPATIE 2025

Bureau Buhrs

TRENDRAPPORT BURGERPARTICIPATIE 2025

We hebben, in samenwerking met de AI Club, voor jullie websites en rapporten afgestruind op zoek naar dé trends in participatieland van dit moment. En dit gecombineerd met onze eigen ervaringen van afgelopen jaar. Natuurlijk komen digitalisering en AI daarin naar voren, maar ook laagdrempelige, toegankelijke participatie wordt steeds belangrijker. Op de volgende pagina's vind je **7 trends** om rekening mee te houden in jouw participatiepraktijk.

Marinka van Vliet
adjunct-directeur Bureau Buhrs

DIGITALISERING VAN PARTICIPATIE

Een kerntrend in burgerparticipatie is de **digitalisering van instrumenten**. Nederlandse communicatiestrategieën benadrukken dat digitale enquêtes, burgerfora, apps en zelfs digitale referenda de deelnamedrempel verlagen en participatie toegankelijker maken (usgmarcom.nl). Ook internationale rapporten zien opkomende technologieën zoals **kunstmatige intelligentie (AI)**, **blockchain** en **virtual reality** als hulpmiddelen om belemmeringen weg te nemen, overheidsprocessen te verbeteren en participatieprocessen transparanter en controleerbaar te maken (oecd.org).

In 2025 wordt digitalisering van het lokale bestuur zelfs genoemd als een bestuurlijke hoofdtrend: gemeenten gebruiken slimme dashboards en AI-gestuurde monitoring om snel inzicht te krijgen in maatschappelijk sentiment (datacrunch.nl). De **adoptie van digitale platforms** op lokaal niveau groeit.

Digitale participatie profiteert van de brede digitale vaardigheden van Nederlanders: in 2024 gebruikte 23% van de bevolking van 12 jaar en ouder AI-programma's zoals ChatGPT, en bijna 90% bezit een of meer "slimme" apparaten. Deze cijfers zijn anno 2025 alleen maar gestegen, ook in organisatorische context. En deze digitale volwassenheid ondersteunt nieuwe participatievormen en geeft ruimte voor experimenten met Algestuurde chatbots voor informatieverstrekking (open-overheid.nl).

INCLUSIVITEIT EN DIVERSITEIT

Veel Nederlandse sites benadrukken dat iedereen moet kunnen meedoen. Participatiemethoden worden steeds vaker aangepast aan minderheidsgroepen, jongeren, ouderen en mensen met een beperking door bijvoorbeeld meertalige communicatie, een mix van digitale en offline kanalen en toegankelijke bijeenkomsten in te zetten (usgmarcom.nl). Het gebruik van platforms als Hoplr vergroot de diversiteit: in Terneuzen breidde de deelnemersgroep zich uit van vooral mannen boven de vijftig naar een bredere vertegenwoordiging van jongvolwassenen, vrouwen en expats (blog.hoplr.com).

LOKALE INITIATIEVEN EN GEMEENSCHAPSPROJECTEN

Er is een duidelijke **verschuiving naar lokale en bottom-up initiatieven**. Burgers tonen interesse in projecten die hun directe omgeving verbeteren, zoals buurtwachten, stadslandbouw of lokale energiecoöperaties (usgmarcom.nl). Gemeenten in Gelderland willen bijvoorbeeld wijk en dorpsagenda's opstellen en inwoners via de Omgevingswet betrekken bij energie en warmtetransities (zorgbelanginclusief.nl). Ongeveer een derde van deze gemeenten wil experimenteren met **burgerberaden** en bijna tien gemeenten willen **burgerberaden over specifieke thema's** opzetten (zorgbelanginclusief.nl). Ook het **uitdaagrecht** (right to challenge), waarbij burgers taken van de gemeente kunnen overnemen, wordt in 41% van de participatieverordeningen genoemd (kennisopenbaarbestuur.nl) en sluit aan bij de groeiende belangstelling voor lokale initiatieven.

TRANSPARANTIE EN VERANTWOORDING

Burgers vragen openheid over beslissingen en de invloed van hun bijdrage (usgmarcom.nl). Volgens het programma **Open Overheid** moet wat openbaar gemaakt wordt beter aansluiten op de informatiebehoefte van burgers. Het IMI-onderzoek beveelt aan dat ministeries en gemeenten jaarlijks een **“topdossier”** over een maatschappelijk relevante thema’s actief openbaar maken, regelmatig overleg voeren met burgers en journalisten en participatie koppelen aan actieve openbaarmaking (open-overheid.nl). Daarnaast wordt geadviseerd documenten via tijdlijnen beschikbaar te stellen en Altools te gebruiken om beleidsinformatie in begrijpelijke taal samen te vatten (open-overheid.nl). Zulke maatregelen vergroten het vertrouwen en maken participatie betekenisvol.

A graphic consisting of two overlapping orange shapes: a rectangle at the top and a circle below it. The text 'EDUCATIE, BEWUSTWORDING EN STEUN VOOR BURGERS' is written in white, bold, uppercase letters across the intersection of these shapes.

EDUCATIE, BEWUSTWORDING EN STEUN VOOR BURGERS

Effectieve participatie vraagt om **educatie en praktische ondersteuning**. Voorlichting over rechten, plichten en manieren om te participeren is essentieel (usgmarcom.nl). Het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten publiceerden in 2024 een **Handreiking Burgerberaden** met tips voor vraagstelling, inclusieve selectie en evaluatie (ipsos-publiek.nl). Uit evaluaties blijkt dat uitkomsten meer geaccepteerd worden wanneer de deelnemers een burgerberaad als eerlijk ervaren (ipsos-publiek.nl).

Tegelijkertijd benadrukken experts dat een gelijkwaardige relatie tussen overheid en burgers niet vanzelf ontstaat. Een artikel op Platform O pleit ervoor om niet alleen middelen aan de ambtelijke kant in te zetten, maar ook **financiële en organisatorische ondersteuning aan burgerinitiatieven** te bieden (bijvoorbeeld voor onderzoek, bijeenkomsten en websites) (platformoverheid.nl). Dit voorkomt dat een top-down bestuurscultuur de participatie frustreert en bevordert bovendien een constructieve dialoog.

OPKOMST VAN BURGERBERADEN EN DELIBERATIEVE PARTICIPATIE

Burgerberaden – zorgvuldig samengestelde groepen burgers die over maatschappelijke vraagstukken adviseren – zijn sterk in opkomst. In april 2025 waren in Nederland 71 burgerberaden in voorbereiding of uitvoering (ipsos-publiek.nl). Ze worden gewaardeerd omdat zij procedurele rechtvaardigheid bevorderen en daarmee het draagvlak voor beleid vergroten (ipsos-publiek.nl). De **Wet versterking participatie op decentraal niveau**, die op 1 januari 2025 in werking trad, verplicht gemeenten om hun inspraakverordening te vervangen door een participatieverordening en burgers niet alleen bij de voorbereiding maar ook bij de uitvoering en evaluatie van beleid te betrekken (raadsleden.nl). De wet benadrukt bovendien het belang van burgerberaden en het uitdaagrecht (raadsleden.nl).

Uit de nulmeting van de **Monitor Burgerparticipatie** blijkt dat participatieverordeningen en –nota's vooral traditionele inspraak noemen, maar dat 41% ook het uitdaagrecht en 42% deliberatieve vormen zoals burgerberaden vermeldt (kennisopenbaarbestuur.nl). Dit wijst op een bredere acceptatie van deliberatieve participatie, maar ook op de noodzaak om meer vormen te verankeren in (participatie)beleid.

NIEUWE BESTUURLIJKE EN MAATSCHAPPELIJKE TRENDS

Bestuurlijke toekomstvisies wijzen op een aantal bredere trends die het participatielandschap beïnvloeden:

Sterkere burgerparticipatie en transparantie

worden in 2025 genoemd als een van de zes belangrijkste trends voor regionale overheden. Bestuurders moeten burgers actief betrekken via co-creatie en sentimenten monitoren (datacrunch.nl).

Duurzaamheid en klimaatadaptatie staan hoog op de agenda. Burgers willen betrokken worden bij beslissingen rondom energietransities en klimaatbeleid; veel gemeenten plannen burgerberaden hierover (zorgbelanginclusief.nl).

Polarisatie en desinformatie vormen risico's; gemeenten worden aangemoedigd om maatschappelijke discussies actief te monitoren en tijdig te reageren (datacrunch.nl).

Regionale samenwerking wordt belangrijker; complexe vraagstukken zoals woningbouw, mobiliteit en zorg vragen om intergemeentelijke participatietrajecten (datacrunch.nl).

CONCLUSIE

De trends op Nederlandse websites laten zien dat burgerparticipatie zich snel ontwikkelt. Digitalisering en technologie bieden kansen om participatie laagdrempelig en breed toegankelijk te maken, maar vragen om **aandacht voor inclusie en digitale vaardigheden**. Lokale en deliberatieve initiatieven, zoals burgerberaden en het uitdaagrecht, winnen terrein en krijgen wettelijke verankering. Tegelijkertijd groeit het besef dat openheid, educatie en ondersteuning cruciaal zijn: transparante informatievoorziening, gelijke middelen voor burgers en een inclusieve aanpak vergroten vertrouwen en effectiviteit. Samen wijzen deze ontwikkelingen op een participatieve democratie waarin burgers steeds actiever en diverser betrokken worden bij beleid en uitvoering.

MEER WETEN

Wil je meer weten over trends en over hoe je hiermee omgaat in het participatiebeleid van jouw organisatie? Neem gerust contact met ons op. Wij hebben diverse gemeenten geholpen met het opstellen van hun participatiebeleid en/of participatieverordening. Daarnaast staan we veel organisaties (van overheden, ontwikkelaars en woningcorporaties tot zorg- en onderwijsinstellingen) bij in het uitvoeren van waardevolle en toegankelijke participatietrajecten.

Wil je verder lezen over gestructureerde participatie op basis van belevingswerelden, klik hier voor onze brochure **De burger is ook een mens**. Heb je te maken met weerstand in participatietrajecten? Lees dan onze whitepaper **De psychologie van (bewoners)participatie**. En onze whitepaper **Communicatie, gedrag & laaggeletterdheid** helpt je verder in het bereiken en betrekken van laaggeletterden. Op onze website (**www.bureaubuhrs.nl**) staat meer informatie over onze projecten en trainingen.

HOE KAN JIJ PARTICIPATIE SUCCESVOL INZETTEN?

**NEEM CONTACT OP EN WE HELPEN
JE GRAAG VERDER**

Bureau Buhrs
Meeuwenlaan 98-100
1021 JL Amsterdam
Postbus 37743
1030 BG Amsterdam

www.aiclub.nl

www.bureaubuhrs.nl

E-mail: info@bureaubuhrs.nl

Telefoon: 020 632 58 05

Bureau Buhrs

